

Довжик О.О. канд. екон. наук, доцент
Скрипка К.О. здобувач вищої освіти ступеня магістр
Сумський національний аграрний університет, Україна

Особливості побудови системи управління в галузі рослинництва

Рослинництво є однією з основних галузей сільського господарства. Основою забезпечення тваринницької галузі кормами, а населення продуктами харчування є рослинництво. Також продукція рослинництва використовується в багатьох галузях промисловості як сировина рослинного походження, таких як харчова, текстильна, фармацевтична, паливна та ін. Рослинництво — галузь сільського господарства, що включає вирощування сільськогосподарських культур у полі, овочівництво, плодівництво тощо. Ця галузь дає необхідні продукти харчування. Тваринництво, у свою чергу, використовує такі побічні продукти, як солома, силос, відходи харчової промисловості. Рослинництво багато в чому визначає добробут населення країни. Характерною особливістю рослинництва є сезонність, залежність від погодних і природно-кліматичних умов. Основними знаряддями і засобами праці в рослинництві є земля і рослина. Економічне значення рослинництва величезне здебільшого тому, що воно забезпечує людину майже всіма продуктами рослинного походження. Рослинництво є джерелом сировини для харчової промисловості.

Ґрунтовні дослідження теоретичних та практичних аспектів щодо підвищення ефективності управління виробництвом продукції рослинництва здійснили такі провідні вітчизняні вчені: В.Г. Андрійчук, П.С. Березівський, О.М. Варченко, В.П. Галушко. Разом з тим, незважаючи на широке коло вже існуючих наукових праць, проблема управління ефективністю виробництва в галузі рослинництва потребує подальших досліджень.

До основних галузей рослинництва за галузевою класифікацією можна віднести галузі з вирощування зернових культур (пшениця, ячмінь, жито, кукурудза, гречка, рис, сорго, просо), зернобобових (горох, квасоля, сочевиця, нут), олійних культур (соняшник, соя, імбир), цукрових культур (цукровий буряк), картоплі, овочів (відкритий ґрунт, захищений ґрунт), садівництва, промисловості для землеробства (льон, бавовна), кормових культур.

Основним завданням управління виробництвом в сільськогосподарських підприємствах є побудова систем управління, які забезпечують виконання необхідних дій і процедур для отримання ринкового результату від функціонування операційної системи підприємства. Проблема ведення рослинництва на сьогодні є досить актуальною, оскільки більшість сільськогосподарських підприємств, переходячи виключно на виробництво продукції рослинництва, не дотримуються рекомендованих технологій вирощування сільськогосподарських культур, порушують науково обґрунтовані основи ведення сільського господарства, що пов'язано з відсутністю сучасної матеріально-технічної бази, та важке фінансово-економічне становище більшості господарств і особливо недостатній рівень управлінської роботи в галузі рослинництва.

Економічна ефективність управління в галузі рослинництва визначається системою показників: продуктивність, собівартість, урожайність з гектара в грошовому вираженні, валовий і чистий дохід з гектара посіву, на одну гривню собівартості продукції, на одну людину-годю. Підвищення врожайності є основним засобом збільшення виробництва та збору зерна. У системі заходів, що забезпечують підвищення врожайності зернових культур, велике значення надається сівозміні. Суттєвим чинником, що впливає на продуктивність, є впровадження високоврожайних районованих сортів, використання високоякісного насіннєвого матеріалу.

Особливе значення має збільшення виробництва твердої і міцної пшениці, яка становить основу продовольчого фонду. завжди славилася якістю зерна. У країні розроблені промислові технології виробництва твердих і міцних сортів пшениці. Виробництво зерна є галуззю високої механізації. Він менш трудомісткий, ніж вирощування картоплі, овочів, льону та інших культур. Затрати праці на один гектар посіву зернових культур у середньому становлять 17–20 люд.-год., а на зернових – близько 1 люд.-год. Застосування інтенсивних факторів виробництва збільшує матеріальні, грошові та трудові витрати на гектар посіву, однак за рахунок значного підвищення продуктивності зменшуються витрати праці та коштів на одиницю продукції. Підвищення якості зерна, а отже, продаж його за вищими цінами впливає на кінцеві результати виробництва – збільшення прибутку та рентабельності галузі.

Необхідно звернути увагу на основну проблему даної сфери, а саме низьку інвестиційну привабливість аграрного сектору в цілому. Це зумовлено високою капітало- та енергоємністю. Ці та інші, часто протилежні, чинники зумовлюють важливість участі держави в регулюванні аграрної економіки з метою створення умов для інвестиційної привабливості аграрного сектора, підвищення його конкурентоспроможності та стабільності на ринку, забезпечення продовольчої безпеки, створення умов для розвитку сільської місцевості та поліпшення умов життя сільського населення.

Серед основних завдань впливу держави в аграрний сектор є:

- забезпечення сільського господарства основними ресурсами: землею, капіталом, трудовими ресурсами, нерухомістю, необхідними для розширеного відтворення;
- забезпечення соціальних перетворень в селі, сталого розвитку сільських територій;
- забезпечення захисту сільськогосподарських товаровиробників на зовнішньому ринку;
- подолання кризових явищ, подальше забезпечення розвитку ринкових відносин у сільському господарстві в поєднанні з державною підтримкою сільськогосподарського виробництва.

Сільськогосподарські підприємства мають потужний виробничий потенціал, незважаючи на складні умови виробництва, зумовлені високими цінами на виробничі ресурси, низькою привабливістю сільської місцевості, труднощами з отриманням кредитів. У складних умовах вітчизняні сільськогосподарські підприємства змушені впроваджувати інновації для

підвищення ефективності організації виробництва. Як показує практика, продукція вітчизняних агропідприємств користується попитом у населення, навіть незважаючи на більш високі ціни, через високу собівартість, ніж пропонують іноземні виробники. В основному це пояснюється тим, що вітчизняні виробники виробляють екологічно чисту продукцію, при цьому у виробництві продукції використовується мінімальна кількість консервантів. Ці обставини створюють попит на сільськогосподарську продукцію. Крім того, зараз зростає попит на продукцію фермерського господарства, як продукцію, вироблену в природних умовах. У сучасних швидко мінливих соціально-політичних та економічних умовах перед економікою постає завдання забезпечити не тільки самовиживання, а й розширення виробництва.

Отже, перехід до сталого економічного зростання та подальше вдосконалення організації рослинництва неможливі без сприяння використанню досягнень науки, техніки та інновацій. Для індивідуального вибору необхідних реалізацій необхідне поглиблене вивчення реальних процесів виробництва продукту, його характеру, спрямованості та динаміки.

Підсумовуючи вищесказане, можемо виділити наступні основні стратегічні завдання вдосконалення системи управління виробництвом в галузі рослинництва:

- необхідно розвивати актуальні напрями аграрної політики, орієнтовані на забезпечення продовольчої незалежності в умовах нових геополітичних викликів;
- важливо активізувати розвиток і підтримку інноваційної діяльності, спрямованої на технологічну модернізацію сільськогосподарського виробництва, підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції сільськогосподарських підприємств;
- удосконалення підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів – спеціалістів для сільськогосподарських організацій, підприємств, орієнтованих на активну підприємницьку діяльність.
- забезпечення раціонального використання та збереження родючості ґрунтів, охорони земель сільськогосподарського призначення;

Частина вищезазначених стратегічних завдань вже вирішується на сьогодні, однак для ефективного ведення рослинництва зокрема та розвитку аграрного сектору економіки в цілому потрібне комплексне вирішення.

Список використаних джерел:

1. Шляга О. В. Прибуток та рентабельність як показники ефективності виробництва: *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. Запоріжжя, 2014. № 8. С. 75-81
2. Воронкова, Т. Є. Шляхи підвищення прибутковості підприємства в умовах нестабільного середовища: практика та досвід. Київ, 2016. № 19. С. 42-44.